

การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ของประชาชนจังหวัดขอนแก่น
The Reduction of Inequality in the Society Through Buddhist Ethics
of People in Khonkaen

คมกฤษ แสงกุล¹, สุวิน ทองปั้น²,
จรัส ลีกา³ และ ณัฐพนธ์ เบ้าคำ⁴

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น^{1,2,3}

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา⁴

Komgis Saengool¹, Suwin Thongpan²,

Jaras Leeka³ and Natthaphon Baokham⁴

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus^{1,2,3}

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus⁴

Corresponding Author, Email: komgrit5045@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาความเหลื่อมล้ำของประชาชนจังหวัดขอนแก่น 2. ศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และ 3. ศึกษาการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ ของประชาชนจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการด้านสังคม เจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนทั่วไป รวม 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเหลื่อมล้ำในจังหวัดขอนแก่นแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงบริการสาธารณสุข การขนส่ง และความปลอดภัย 2) ด้านเศรษฐกิจ เช่น ความยากจนและการเข้าถึงแหล่งทุน 3) ด้านการศึกษา เช่น โอกาสทางการศึกษาและอุปกรณ์การเรียน

2. หลักพุทธจริยศาสตร์ที่สามารถนำมาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ ธรรมโลกบาล (hiriและโอตตปปะ) พรหมวิหาร 4 (เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา) และสังคหวัตถุ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมนันตตา)

* ได้รับบทความ: 20 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 21 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 กรกฎาคม 2568

3. การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมด้วยหลักพุทธจริยธรรมของชาวจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วยการนำ ธรรมโลกบาล พรหมวิหารธรรม และสังคหัตถุธรรม มาใช้ในการฝึกฝนและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชนในระดับปัจเจก เพื่อมุ่งลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพชีวิต ครอบคลุมการเข้าถึงสถานพยาบาล การบริการจากบุคลากรทางการแพทย์ การบริการด้านความรู้ ระบบขนส่งสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการจัดสรรงบประมาณ 2) ด้านเศรษฐกิจ ครอบคลุมปัญหาความยากจน การเข้าถึงแหล่งทุน และการเข้าถึงสวัสดิการของภาครัฐ 3) ด้านการศึกษา ครอบคลุมการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษา โอกาสทางการศึกษา และอุปกรณ์ทางการศึกษา

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ; พุทธจริยศาสตร์; คุณภาพชีวิต

Abstract

Research objectives: 1) To study inequality among the people of Khon Kaen Province, 2) To study the principles of Buddhist ethics used to reduce inequality in society, 3) To study the reduction of inequality in society using the principles of Buddhist ethics among the people of Khon Kaen Province. This is a qualitative research. The research tools include in-depth interviews and focus group discussions. Key informants include 10 social academics, 10 government officials, and 10 citizens. The data were analyzed using descriptive analysis based on the inductive approach.

The research results were as follows:

1. Reducing social inequality with Buddhist ethics of the people of Khon Kaen Province includes using the Dharma of the World, the Brahmviharas, and the Sanghavatthu to train and instill morality and ethics in people in society at the individual level to reduce social inequality in 3 areas: 1) Quality of life, including access to medical facilities, medical personnel services, knowledge services, public transportation, safety of life and property, and budget allocation. 2) Economy, including poverty, access to capital, and access to government welfare. 3) Education, including access to educational resources, educational opportunities, and educational equipment.

2. Buddhist ethics used to reduce inequality in society are: 1) Dharma Lokapāla, consisting of shame and fear of sin; 2) Brahmvihāra, consisting of love, compassion, rejoicing and neutrality; 3) Sanghavatthu 4, consisting of giving, speaking the right thing, being consistent and doing good for society.

3. Reducing social inequality with Buddhist ethics of the people of Khon Kaen Province includes using the Dharma of the World, the Brahmayiharas, and the Sanghavatthu to train and instill morality and ethics in people in society at the individual level to reduce social inequality in 3 areas: 1) Quality of life, including access to medical facilities, medical personnel services, knowledge services, public transportation, safety of life and property, and budget allocation. 2) Economy, including poverty, access to capital, and access to government welfare. 3) Education, including access to educational resources, educational opportunities, and educational equipment.

Keywords: Inequality; Buddhist Ethics; Quality of Life

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยก้าวหน้าไปหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง ความมั่นคงด้านอาชีพ รายได้ การศึกษา และสาธารณสุข ฯลฯ แต่การพัฒนาที่ผ่านมายังมีปัญหา ความเหลื่อมล้ำ และการสร้างความเป็นธรรมในสังคมนับว่ายังล่าช้าอยู่ และยังเป็นปัญหาในหลายด้าน ทั้งความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มประชาชน ความแตกต่างระหว่างการให้บริการภาครัฐ โดยเฉพาะ คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและเป็นกลุ่มด้อยโอกาสที่ได้รับบริการที่มีคุณภาพแตกต่างกัน รวมทั้งข้อจำกัด ในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล การสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ในแผนพัฒนาประเทศ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์การสร้าง ความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในช่วง 5 ปี ซึ่งปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยการสร้างความเป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยมีวัตถุประสงค์ คือเพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจ และสังคม ให้แก่กลุ่มประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เพื่อให้คนไทยทุกคนเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ได้อย่างทั่วถึง และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และมีเป้าหมายและตัวชี้วัด เป้าหมายที่จะลดปัญหา ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่างกัน และแก้ไขปัญหาความยากจน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, 2559 : 76-77)

การพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิดและแนวทางลดความเหลื่อมล้ำตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ที่เน้นถึงการปรับเปลี่ยนกลไกการบริหารราชการแผ่นดิน การปรับเปลี่ยนกฎหมายและกฎระเบียบ รวมถึงการปรับการบริหารจัดการให้มีธรรมาภิบาลในทุกกระดับ ปลอดภัยรับขึ้น และปรับเปลี่ยนทัศนคติ ของคนไทยในทุกภาคส่วนให้มีค่านิยมที่ดีงาม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักการรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และด้วยสภาพปัญหา ที่เรื้อรังและเชื่อมโยงกันซับซ้อน ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกประเทศที่จะส่งผลต่อ

การพัฒนาประเทศมากขึ้น การพัฒนาเชิงรุกเพื่อเสริมจุดแข็ง และการแก้ปัญหาจุดอ่อนให้สัมฤทธิ์ผล ได้อย่างจริงจัง ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ตามที่แผนแม่บทการพัฒนาระยะยาวเป็นกรอบ แนวทางที่จะกำกับทิศทางที่มีบูรณาการกับแผนพัฒนา และแผนเฉพาะด้านในระดับต่าง ๆ ให้มีความ เชื่อมโยงเป็นลำดับที่เหมาะสม และสอดคล้องกันภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และการกำหนดเป้าหมายใน ระยะยาวที่ชัดเจนส่งผลให้ต้องมีความต่อเนื่องในการแก้ปัญหาการเร่งรัดและการพัฒนาพื้นฐานให้แข็งแกร่ง รวมทั้งต้องมีปรับระบบการติดตามและประเมินผลให้สามารถกำกับให้เกิดความเชื่อมโยงจากระดับ ยุทธศาสตร์สู่การจัดสรรงบประมาณและการดำเนินงาน ในระดับปฏิบัติที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่เป็น ผลผลิต ผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ในที่สุด (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, 2559 : 3)

ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในกระบวนการของยุติธรรมซึ่งเป็นปัญหาทางจริยศาสตร์ คือ หลักเกณฑ์ ในการตัดสินว่าอย่างไรคือความยุติธรรมทางสังคม แต่ก็มีบางส่วนที่อาจจะไปเกี่ยวข้องกับปัญหาทาง อภิปรัชญา เช่น ในแนวคิดที่ถือว่าความยุติธรรมทางสังคมต้องสอดคล้องกับความยุติธรรมตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ถือว่าความยุติธรรมทางสังคมไม่ได้้อย่างโดดเดี่ยว แต่ประกอบไปด้วยสรรพสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงจำเป็นต้องพิจารณาการมีอยู่จริงของสรรพสิ่งที่ก่อให้เกิด ความยุติธรรมทางสังคม เช่น ความคิด ประโยชน์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม ความดี ความสุข ความพึงพอใจ ความถูกต้อง ความชอบธรรม ที่จะนำมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความยุติธรรมทางสังคม แนวคิด ความยุติธรรมทางสังคมจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกสังคมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ามนุษย์ส่วนใหญ่ต่างเรียกหาความยุติธรรม แต่ก็ยังไม่มีใครให้ความหมาย และลักษณะของ ความยุติธรรมได้สากล ยังคงเป็นประเด็นถกเถียงเกี่ยวกับความยุติธรรมตามธรรมชาติและ ความยุติธรรม ทางสังคม การเปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยน ถกเถียง ทำให้ได้ประเด็นใหม่ ๆ ร่วมสมัยเข้ามาเป็นเนื้อหา สารของการถกเถียงมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินและการให้เหตุผล มีการพัฒนาเทคนิควิธีการศึกษา การทำความเข้าใจเกี่ยวกับมิติความยุติธรรม และประการสำคัญในแต่ละคนแต่ละฝ่าย แต่ละกลุ่มที่สนใจ เรื่องความยุติธรรมทางสังคมต่างก็ร่วมกันหรือแยกกันกำหนดเกณฑ์การตัดสิน เช่น กลุ่มสิทธิมนุษยชน กลุ่มทางด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มปัญหาความยากจน กลุ่มนโยบาย สาธารณะ กลุ่มการศึกษา กลุ่มกระบวนการยุติธรรม กลุ่มสาธารณสุข กลุ่มความมั่นคง กลุ่มจริยธรรม กลุ่มการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ฯลฯ ต่างก็ถกเถียงเกี่ยวกับเรื่องความยุติธรรมทางสังคมที่อาจจะเหมือน กัน (มงคล เทียนประเทืองชัย, 2557 : 167-168)

การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมที่ผ่านมารัฐบาลพยายามสร้างกระบวนการยุติธรรมให้เกิดในสังคม เพื่อให้เกิดการยุติปัญหาและให้เกิดความชอบธรรมจริง ความเหลื่อมล้ำที่พูดถึงก็จะหมดไปจากสังคม แม้ว่า ในความเป็นจริงธรรมชาติของสรรพสิ่งที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย (อภิ.ก.37/547/593 และ ส.นิ. 16/2/4) ทำให้ความต้องการของมนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนอง รวมทั้งการตอบสนองที่ไม่เพียงพอ และ

ไม่ตรงต่อความต้องการจึงก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจเป็นสาเหตุที่นำไปสู่ปัญหาต่างๆ และปัญหาส่วนใหญ่จะแฝงไว้ด้วยแนวคิดเกี่ยวกับความอยู่ดีธรรมและความยุติธรรม โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคม ที่มนุษย์ส่วนใหญ่เชื่อว่ามีอยู่จริง หรือที่เรียกว่า สมมติสัจจะ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546 : 75-76) เพราะหลายคนได้ประจักษ์กับความอยู่ดีธรรมในสังคมจนต้องเรียกหาความยุติธรรม แม้จะยังหาหลักเกณฑ์สากล หรือความสมบูรณ์ไร้การโต้แย้งไม่ได้เพราะยังมีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่หลายประการ ทั้งเกณฑ์การตัดสิน และการหาเหตุผลก็ตาม แต่อย่างน้อยก็แสดงให้เห็นถึงมนุษย์มีแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมอยู่ในความคิดของมนุษย์

พุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ได้แก่ 1) ธรรมโลกบาล ได้แก่ หิริ คือ ความละอาย แก่ใจ โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป 2) พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา คือ ความรัก กรุณา คือ ความสงสาร มุทิตา คือ พลอยยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี อุpekขา คือ ความวางเฉย ไม่ดีใจไม่เสียใจเมื่อผู้อื่นถึงความวิบัติ (พระมหาอำนาจ พุทธิเมธี, มปท. : 62) 3) สังคหวัตถุ 4 ประกอบไปด้วย ทานคือการให้ ปิยวาจา คือวาจาเป็นที่รัก อตถจริยาคือการประพฤติประโยชน์ สมานัตตตา คือ การวางตนสม่ำเสมอ (ที.ปา .11/313/206) จากประเด็นปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การวิจัยด้วยการนำพุทธจริยศาสตร์มาใช้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ด้านคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และการศึกษาให้เกิดความเท่าเทียมกัน เสมอภาคกันและเกิดความยุติธรรม ตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ว่าด้วยการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ ของประชาชนจังหวัดขอนแก่น” เพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาค และความยุติธรรมในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเหลื่อมล้ำของประชาชนจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
3. เพื่อศึกษาการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ของประชาชน จังหวัดขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลเชิงปรากฏการณ์วิทยาเกี่ยวกับปรากฏการณ์ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

2. พื้นที่ทำการวิจัย คือ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งประกอบไปด้วย 25 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง บ้านฝาง พระยืน หนองเรือ ชุมแพ สีชมพู น้ำพอง อุดรรัตน์ กระนวน บ้านไผ่ เปือยน้อย พล แวงใหญ่ แวงน้อย หนองสองห้อง ภูเวียง มัญจาคีรี ชนบท เขาสวนกวาง ภูผาม่าน ชำสูง โคกโพธิ์ไชย หนองนาคำ บ้านแฮด และโนนศิลา

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านสังคม 10 คน 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ 10 คน 3) ประชาชนทั่วไป 10 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 30 คน ซึ่งเป็นการเพียงพอสำหรับความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงได้ 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมหรือด้านที่เกี่ยวข้อง 3) เป็นผู้มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหรือดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน 4) เป็นบุคคลที่อาศัยหรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ศึกษาเพื่อให้ข้อมูลมีความเชื่อมโยงกับบริบทจริงของพื้นที่

4. เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสนทนากลุ่ม การหาคุณภาพเครื่องมือใช้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนตรวจสอบ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) เก็บข้อมูลความเหลื่อมล้ำของประชาชนจังหวัดขอนแก่น จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในสังคม 3 ด้าน คือ (1) ด้านคุณภาพชีวิต (2) ด้านเศรษฐกิจ (3) ด้านการศึกษา

2) เก็บข้อมูลพุทธจริยศาสตร์ที่ใช้ลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการเก็บข้อมูลจากเอกสารพุทธจริยศาสตร์ 3 หลัก ดังนี้ (1) ธรรมโลกบาล 2 ได้แก่ หิริ คือ ความละอายแก่ใจ โอตตัปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาป (2) พรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา คือ ความรักใคร่ กรุณา คือ ความสงสาร มุทิตา คือ ความพลอยยินดี อุเบกขา คือ ความวางเฉย 3) สังคหัตถ์ 4 ได้แก่ ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ พูดอ่อนหวาน อัตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ สมานัตตตา คือ การวางตนสม่าเสมอ

3) เก็บข้อมูลการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์ของประชาชนจังหวัดขอนแก่น 3 ด้าน ดังนี้ 1) คุณภาพชีวิต ในประเด็นการเข้าถึงแหล่งพยาบาล การให้บริการของบุคลากร การแพทย์ การให้บริการความรู้เรื่องสุขภาพ การขนส่งสาธารณะ 2) เศรษฐกิจ ในประเด็น ความยากจน การเข้าถึงแหล่งทุน การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ 3) การศึกษา ในประเด็น การเข้าถึงแหล่งการศึกษา โอกาสทางการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

6. การตรวจสอบข้อมูล ใช้เทคนิคแบบสามเส้า (Triangulation) โดยแบ่งข้อมูล ออกเป็น 3 กลุ่มตามผู้ให้สัมภาษณ์สัมภาษณ์ คือ 1) นักวิชาการด้านสังคม 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐ 3) ประชาชนทั่วไป

หลังจากนั้นนำข้อมูล 3 กลุ่ม มาเปรียบเทียบกันแล้วเลือกเอาเฉพาะข้อมูลที่ตรงกันวิเคราะห์ ส่วนข้อมูลที่ไม่ตรงกันนำไปศึกษาต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี โดยการนำข้อมูลมาตั้งรหัส (Coding) แล้วทำการตีความ ถอดความ (Transcribe) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยใช้วิธีการจัดหมวดหมู่ (Thematic Analysis) ภายใต้กรอบพุทธจริยศาสตร์

ผลการวิจัย

ความเหลื่อมล้ำของประชาชนจังหวัดขอนแก่น

ความเหลื่อมล้ำ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่เสมอภาคกัน และความไม่ยุติธรรมในสังคม ซึ่งในจังหวัดขอนแก่นสามารถจำแนกความเหลื่อมล้ำออกได้เป็น 3 ด้านหลัก ดังนี้

1. **ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิต** เป็นความไม่เท่าเทียมกันในด้านการดำรงชีวิตและการเข้าถึงบริการพื้นฐานของประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเข้าถึงแหล่งพยาบาล

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญยังประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำ เนื่องจากรัฐยังไม่สามารถกระจายสถานบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งยังขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ที่ทันสมัย ทำให้ประชาชนในพื้นที่ชนบทและผู้มีรายได้น้อยไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับผู้ที่อยู่ในเขตเมืองได้

1.2 การให้บริการของบุคลากรทางการแพทย์

การกระจายบุคลากรทางการแพทย์ยังไม่ทั่วถึง ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลจึงไม่สามารถใช้สิทธิการรักษาพยาบาลได้เท่าเทียมกัน อีกทั้งบุคลากรบางส่วนยังมีทัศนคติที่ได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมในสังคม ส่งผลให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อผู้รับบริการบางกลุ่ม

1.3 การให้บริการความรู้ด้านสุขภาพ

การเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านสุขภาพยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนบางส่วนขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัย อีกทั้งบุคลากรด้านสุขภาพในพื้นที่ยังมีจำนวนจำกัด จึงไม่สามารถเผยแพร่ความรู้ได้ทั่วถึงทุกกลุ่มประชากร

1.4 การขนส่งสาธารณะ

การให้บริการขนส่งสาธารณะภายในเมืองมีความสะดวกกว่าพื้นที่รอบนอกอย่างเห็นได้ชัด เส้นทางเดินรถในเขตชนบทและพื้นที่ห่างไกลขาดการดูแลและการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้ประชาชนในพื้นที่เหล่านี้ประสบความยากลำบากในการเดินทาง

2. ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ เป็นความไม่เท่าเทียมกันในการกระจายรายได้และโอกาสทางเศรษฐกิจ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความยากจน

ความแตกต่างระหว่างคนรวยและคนจนเป็นสาเหตุสำคัญของช่องว่างทางเศรษฐกิจสังคมไทยซึ่งอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมและระบบอุปถัมภ์ ทำให้คนส่วนน้อยมีช่องทางในการแสวงหาทรัพย์สินได้มาก ขณะที่คนจนมีโอกาสลดลงอย่างต่อเนื่อง จนเกิดคำกล่าวว่า “รวยกระจุก จนกระจาย” นอกจากนี้ผลประโยชน์ทางการเกษตรยังตกอยู่ในมือพ่อค้าคนกลางและบริษัทขนาดใหญ่ มากกว่าเกษตรกรรายย่อย ซึ่งส่งผลให้รายได้ของเกษตรกรลดลงอย่างต่อเนื่อง

2.2 การเข้าถึงแหล่งทุน

ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเอื้อต่อผู้ที่มีต้นทุนสูงให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรได้มากกว่าผู้มีรายได้น้อย ส่งผลให้เกิดความเสียเปรียบทางการแข่งขัน และขยายช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนมากยิ่งขึ้น

2.3 การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ

ประชาชนกลุ่มเปราะบาง เช่น คนพิการ ผู้สูงอายุ และคนยากจน ยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากข้อจำกัดด้านศักยภาพและโอกาสทางสังคม ทั้งในด้านสุขภาพรายได้ และการมีส่วนร่วมในสังคม

3. ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา เป็นความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงทรัพยากรทางการเรียนรู้ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเข้าถึงแหล่งการศึกษา

นักเรียนบางส่วนไม่สามารถเข้าถึงสถานศึกษาที่มีมาตรฐานสูงได้ เนื่องจากความแตกต่างระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองและนอกเมือง ทั้งด้านบุคลากรทางการศึกษา ห้องปฏิบัติการ สื่อการเรียนรู้ และสิ่งอำนวยความสะดวก

3.2 โอกาสทางการศึกษา

นักเรียนจำนวนไม่น้อยต้องออกจากระบบการศึกษากลางคัน เพราะครอบครัวไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายได้ ปัจจัยทางครอบครัว เช่น รายได้ อาชีพ และระดับการศึกษาของบิดามารดา เป็นตัวกำหนดโอกาสทางการศึกษาโดยตรง

3.3 อุปกรณ์การศึกษา

เด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งยังขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน เช่น หนังสือ ชุดนักเรียน ค่าเดินทาง หรือสื่อการเรียนรู้ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความยากจนหรือขาดผู้ปกครอง ทำให้การเรียนรู้ของเด็กกลุ่มนี้ไม่เท่าเทียมกับผู้อื่น

หลักพุทธจริยศาสตร์ในการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

หลักพุทธจริยศาสตร์เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม เสมอภาค และ ยุติธรรมในสังคม โดยมีหลักธรรมสำคัญดังนี้

1. ธรรมโลกบาล คือ ธรรมคุ้มครองโลกให้เกิดความสงบสุข ประกอบด้วย

หิริ หมายถึง ความละอายต่อการกระทำผิด ทั้งทางกาย วาจา และใจ
โอตตปปะ หมายถึง ความเกรงกลัวต่อบาป และผลแห่งการกระทำผิด
เมื่อนุชยมีทั้งหิริและโอตตปปะ ย่อมละเว้นการทำชั่ว และรักษาความดีไว้ได้

2. พรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมประจำใจของผู้ปกครองและผู้ร่วมสังคม ได้แก่

เมตตา ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
กรุณา ความสงสารและปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์
มุทิตา ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี
อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางโดยไม่ลำเอียง
หลักพรหมวิหาร 4 ส่งเสริมให้สังคมอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

3. สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและสร้างความสามัคคีในสังคม ได้แก่

ทาน การให้ ทั้งวัตถุสิ่งของ ความรู้ และการให้อภัย
ปิยวาจา การพูดจาไพเราะและเป็นประโยชน์
อติจริยา การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
สมานัตตตา การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเท่าเทียม
การประยุกต์หลักพุทธจริยศาสตร์เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในจังหวัดขอนแก่น

1. ด้านคุณภาพชีวิต

ควรอบรมและปลูกฝังคุณธรรมแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับบริการสาธารณสุขและการคมนาคม โดยยึดหลักหิริ โอตตปปะ และพรหมวิหาร 4 เพื่อให้เกิดจิตสำนึกแห่งความรับผิดชอบและความเท่าเทียม ในการให้บริการ

2. ด้านเศรษฐกิจ

ส่งเสริมคุณธรรมของผู้ประกอบการและเจ้าหน้าที่รัฐให้มีเมตตา กรุณา และความยุติธรรม ลดการเอารัดเอาเปรียบ และสร้างโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงแหล่งทุนและสวัสดิการอย่างเท่าเทียม

3. ด้านการศึกษา

ปลูกฝังคุณธรรมแก่ครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องให้มีจิตสำนึกแห่งความเมตตา เสมอภาค และ รับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา เพื่อให้เด็กทุกกลุ่มได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม

แนวทางการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์

การลดความเหลื่อมล้ำในสังคมต้องเริ่มจาก “การอบรมและปลูกฝังคุณธรรมในจิตใจ” โดยใช้ธรรมโลกบาล 2 เป็นรากฐาน และเสริมด้วย พรหมวิหาร 4 เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากนั้นจึงส่งเสริม สังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างความสามัคคีและสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

เมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว จะก่อให้เกิดสังคมที่

1. อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
2. เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน
3. มีความรัก ความสามัคคี
4. มีศีลธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ
5. สภาพสังคมเอื้อต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างแท้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพชีวิต คือ ความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่เสมอภาค และความไม่ยุติธรรม ในการเข้าถึงสถานพยาบาล การให้บริการพยาบาล ทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน ในส่วนของรัฐเกิดจากรัฐบาลไม่สามารถที่จะจัดการให้บริการพยาบาลประชาชนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะพื้นที่อยู่ห่างไกลความเจริญ บุคลากรทางการแพทย์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ทักษะคติของพนักงานในการให้บริการด้านสุขภาพมีการเลือกปฏิบัติ งบประมาณไม่เพียงพอ การกระจายงบประมาณไม่มีความยุติธรรม ส่วนสถานที่บริการพยาบาลที่เป็นของเอกชนจะมีค่าใช้จ่ายที่สูง ซึ่งบุคคลที่มีรายได้น้อยไม่สามารถที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูกิจ ทัพประดิษฐ์ ที่ทำการวิจัย “ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงคุณภาพการบริการกรณีศึกษาโรงพยาบาลมะเร็ิง จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเหลื่อมล้ำใน การเข้าถึงคุณภาพการบริการ ของโรงพยาบาลมะเร็ิง จังหวัดชลบุรีเป็นไปตามลำดับดังนี้ 1) การนัดพบแพทย์ในครั้งต่อไปมีความเหลื่อมล้ำมาก 2) การรับบัตรคิวมีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างมาก 3) การตรวจรักษาของแพทย์มีความเหลื่อมล้ำ ปานกลาง 4) การรับยามมีความเหลื่อมล้ำ ปานกลาง 5) การจ่ายค่ารักษาพยาบาลและค่ายามีความเหลื่อมล้ำปานกลาง 6) การรอพบแพทย์มีความเหลื่อมล้ำปานกลาง 7) การซักประวัติคนไข้มีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างน้อย สรุปการเปรียบเทียบความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงคุณภาพการบริการจะพบว่ามีแตกต่างกันตามอาชีพ ความสัมพันธ์ทางเครือญาติและการรู้จักบุคคลภายในอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจเกิดจากความไม่เท่าเทียมกัน ความไม่เสมอภาคกัน และความไม่ยุติธรรมในสังคม ทำให้เกิดความยากจน การเข้าถึงแหล่งทุน และการเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ การแสวงหาทรัพย์สิน การเก็บออม และการใช้จ่ายทรัพย์สินซึ่งรวมไปถึงทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ พระครูปริยัติรัตนานุกุลและอุทัย สติมัน ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พุทธธรรมกับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย” พบว่า สาเหตุความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยมีหลายสาเหตุ เช่น เรื่องของ โอกาสที่ไม่เท่าเทียมกันในด้านการศึกษากฎหมายและปัญหาความยากจน สำหรับแนวทางแก้ปัญหาและความเหลื่อมล้ำนั้นพบว่าหลักใหญ่ต้องแก้โครงสร้างอำนาจการบริหาร โดยปรับศูนย์กลางโครงสร้างอำนาจใหม่ลดบทบาทอำนาจทุนและเพิ่มบทบาทประชาชนเข้าไปแทนที่ผ่านมาโครงสร้างอำนาจส่วนใหญ่ยังรวมศูนย์อยู่ที่รัฐบาลเพียงอย่างเดียว โดยที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนเข้าไปช่วยในการตัดสินใจมากนักนอกจากนี้การจะช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมลงได้ควรนาระบบ สวัสดิการขั้นพื้นฐานมาใช้เพราะระบบสวัสดิการเป็นการช่วยเหลือคนอย่างแท้จริงไม่ได้เลือกช่วยเหลือตามอาชีพ อย่างหลายโครงการประชานิยมที่ทำอยู่ในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาได้เสนอกับหลักปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยเฉพาะสังคมสงฆ์ไว้ ดังนี้ 1) สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยใช้ปัจจัย 4 คือ อาหารเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค 2) ความยุติธรรม 3) ให้สำคัญต่อสังคมส่วนรวม และ 4) ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมสงฆ์จึงมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งในด้านวัตถุและจิตใจพร้อมทั้งความเสมอภาคทางด้านสิทธิและโอกาสเพื่อช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีได้จริงเพราะไม่ต้องแข่งขันกันสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติสุขเพราะการแบ่งปันผลผลิตหรือปัจจัยสี่ตามความจำเป็นและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นบนฐานของการเคารพและการให้เกียรติแก่กันและกันแม้ว่าจะไม่รู้จักรักกันมาก่อนก็ตาม

การลดความเหลื่อมล้ำของประชาชนในจังหวัดขอนแก่น ในด้านคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา โดยการนำหลักพุทธจริยศาสตร์มาลดความเหลื่อมล้ำในระดับปัจเจกชน เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคกัน และเกิดความยุติธรรมในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปริยัติรัตนานุกุล และ อุทัย สติมัน ได้ทำการศึกษาเรื่อง “พุทธธรรมกับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย” พบว่า พระพุทธศาสนาได้เสนอกับหลักปฏิบัติเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคมโดยเฉพาะสังคมสงฆ์ไว้ ดังนี้ 1) สร้างความเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยใช้ปัจจัย 4 คือ อาหารเครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค 2) ความยุติธรรม 3) ให้สำคัญต่อสังคมส่วนรวม และ 4) ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมสงฆ์จึงมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันทั้งในด้านวัตถุและจิตใจพร้อมทั้งความเสมอภาคทางด้านสิทธิและโอกาสเพื่อช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความสามัคคีได้จริงเพราะไม่ต้องแข่งขันกันสร้างวัฒนธรรมแห่งสันติสุขเพราะการแบ่งปันผลผลิตหรือปัจจัยสี่ตามความจำเป็นและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นบนฐานของการเคารพและการให้เกียรติแก่กันและกันแม้ว่าจะไม่รู้จักรักกันมาก่อนก็ตาม สอดคล้องกับ มงคล เทียนประเทืองชัย ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในพุทธปรัชญาเถรวาท” พบว่า ส่วนพุทธปรัชญาเถรวาท มีแนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคม ว่าเป็นสิ่งไม่เที่ยงเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยอยู่ตลอดเวลา ของสรรพสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ ทั้งประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และประโยชน์ทางคุณค่า โดยมีการกระจายประโยชน์เหล่านี้อย่างถูกต้องชอบธรรมทั้งในด้านความเสมอภาคกันหรือ

ความเท่าเทียมกันที่เที่ยงตรงหรือเที่ยงธรรม และความแตกต่างกันอย่างมีเหตุผลทางศีลธรรม หรือความเสมอภาคกันหรือความเท่าเทียมกันตามความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและนโยบายระดับชาติที่บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ ได้แก่ ธรรมโลกบาล พรหมวิหาร 4 และ สังคหวัตถุ 4 เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างความเท่าเทียม เสมอภาค และความยุติธรรมในสังคมทุกมิติ ทั้งด้านคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และการศึกษา

1.2 หน่วยงานด้านเศรษฐกิจควรส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน (Sharing Economy) ที่ตั้งอยู่บนหลัก ทาน อตถจริยา และ สมานัตตตา เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลระหว่างกลุ่มทุนและประชาชนฐานราก ลดช่องว่างทางรายได้ และเสริมสร้างเศรษฐกิจที่มีธรรมาภิบาล

1.3 กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรร่วมกันจัดทำ “นโยบายคุณธรรมแห่งชาติ” ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังพุทธจริยธรรมแก่เยาวชนในทุกระดับการศึกษา เพื่อสร้างประชากรที่มีจิตสำนึกแห่งความยุติธรรมและรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรจัดอบรมและโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ ครู นักเรียน และประชาชนทั่วไป โดยบูรณาการหลักธรรม หิริ-โอตตปปะ เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในความถูกต้องและความละเอียดต่อการกระทำที่ไม่เป็นธรรม

2.2 วัดและองค์กรศาสนาควรเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาเชิงคุณธรรมของชุมชน โดยจัดกิจกรรมจิตอาสา การอบรมธรรมะ และการส่งเสริมสังคมห่วงใยเพื่อนมนุษย์ตามหลัก พรหมวิหาร 4 เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในชุมชน

2.3 สื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ควรมีบทบาทในการเผยแพร่แนวคิดพุทธจริยศาสตร์ เพื่อสร้างค่านิยมใหม่ที่ยึดมั่นในความเท่าเทียม การเคารพซึ่งกันและกัน และการลดอคติทางสังคม

3. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

3.1 ควรศึกษาการบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์กับนโยบายสาธารณะในระดับจังหวัดหรือระดับชาติ เพื่อให้เห็นกลไกการลดความเหลื่อมล้ำในเชิงระบบอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 ควรดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อทดลองใช้หลักพุทธจริยศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น โครงการฝึกอบรม “คนดีมีคุณธรรม” ในชุมชนตัวอย่าง

3.3 ควรศึกษาเชิงจิตวิทยาพฤติกรรม เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง “จิตสำนึกทางศีลธรรม” กับ “พฤติกรรมการลดความเหลื่อมล้ำ” ซึ่งจะช่วยขยายองค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับกลไกทางจิตใจของมนุษย์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์

3.4 ควรสร้าง “แบบจำลองการลดความเหลื่อมล้ำด้วยพุทธจริยศาสตร์ (Buddhist Ethics Inequality Reduction Model)” เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้กับจังหวัดอื่น ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ ความเหลื่อมล้ำในสังคมมีต้นตอมาจากตัวมนุษย์และมนุษย์ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ กายกับจิต การทำงานของมนุษย์คือกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างกายกับจิต โดยที่จิตเป็นนายกายเป็นบ่าว นั่นก็คือกายจะทำงานภายใต้คำสั่งของจิต เมื่อเป็นเช่นนี้ความเหลื่อมล้ำในสังคมจึงเกิดขึ้นเพราะจิตใจคน ดังนั้นการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จึงต้องแก้ที่จิตใจคน โดยการนำธรรมโลกบาล พรหมวิหาร และสังคหวัตถุ มาปลูกฝังให้เกิดจิตใจคนในระดับปัจเจก แล้วจะทำให้คนเกิดความสำนึกในความถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความยุติธรรมในสังคม สามารถเขียนออกมาเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 การลดความเหลื่อมล้ำด้วยพุทธจริยศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- พระครูปริยัตินานนุยุต, และ อุทัย สติมั่น. (2560). พุทธธรรมกับการลดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 2(1), 1–15.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอำนาจ พุทธิเมธี. (ม.ป.ป.). นวโกวาท ฉบับชาวพุทธ. กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง จงเจริญ.
- ภูกิจ ทัพประดิษฐ์. (2558). ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงคุณภาพการบริการ: กรณีศึกษาโรงพยาบาลมะเร็ิง จังหวัดชลบุรี (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มงคล เทียนประทีปชัย. (2557). แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสาร มนุษยศาสตร์, 21(2), 167–182.
- มงคล เทียนประทีปชัย. (2557). แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในพุทธปรัชญาเถรวาท. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎก. (2542). อภิธรรมปิฎก เล่มที่ 37 หน้า 547–593 (อภ.ก. 37/547/593). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎก. (2542). สังยุตตนิกาย เล่มที่ 16 หน้า 2–4 (ส.น. 16/2/4). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระไตรปิฎก. (2542). ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค เล่มที่ 11 หน้า 313–206 (ที.ป. 11/313/206). กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย.